

İskoçya'nın önde gelen anıt heykeltıraşı Alexander Stoddart tarafından 2008 yılında yapılan Adam Smith heykeli, Edinburgh'daki St Giles katedralinin önünde yer almaktadır. Alan Wilson/Alamy

Adam Smith'in 300 yıl sonra bile Britanya'nın en önemli ekonomisti olmasının beş nedeni

Yayınlanma tarihi: 8 Haziran 2023, 12:27 CEST

https://theconversation.com/five-reasons-adam-smith-remains-britains-most-important-economist-300-years-on-205154

5 Haziran 2023, modern ekonominin babası olarak kabul edilen 18. yüzyıl İngiliz ekonomisti Adam Smith'in doğumunun 300. yıl dönümünü işaret ediyor.

İskoçya'nın doğu kıyısındaki Kirkcaldy'de doğan Smith, Glasgow Üniversitesi'nde ve Oxford'daki Balliol Koleji'nde (ki burayı pek beğenmezdi) eğitim gördükten sonra Glasgow'da ahlak felsefesi profesörü oldu. Sessiz, mütevazı bir adamdı; sadece 1760'larda bir öğrencisiyle Avrupa turuna çıktığında seyahat etti. 1790'da Edinburgh'da öldü.

Kirkcaldy High Street'te bulunan bir levha. James Eaton-Lee , CC BY-SA

Sıradan bir hayat yaşamış olmasına rağmen, Smith İskoç Aydınlanmasının önemli bir figürü olarak kabul edilir . 1776'da yayınlanan " Ulusların Zenginliği" adlı kitabı , Karl Marx'ın "Kapital"inden sonra tüm zamanların en çok alıntı yapılan klasik iktisat eseri olarak, bugüne kadar yazılmış en etkili kitaplardan biri olmaya devam etmektedir .

Araştırmalarımın gösterdiği gibi , Smith "ekonominin babası"ndan çok daha fazlasıydı. O bir filozof , bir tarihçi ve bir siyaset teorisyeniydi . Hayatı boyunca, 18. yüzyılın sonlarında Britanya'da ortaya çıkan kapitalist ve sanayi ekonomisinin hem iyi hem de kötü ahlaki, sosyal ve siyasi sonuçlarını ortaya koymaya çalıştı. İşte Britanya'nın en önemli ekonomisti olarak kalmasının beş nedeni.

Adam Smith'in Muir Portresi, yaklaşık 1800, sanatçısı bilinmiyor. İskoç Ulusal Galerisi.

1. Temel ekonomik kavramları icat etti.

Smith'in ortaya attığı veya popülerleşmesine yardımcı olduğu kavramlar arasında verimlilik, serbest piyasalar ve iş bölümü yer almaktadır. Piyasa ekonomisini düzenleyen görünmeyen mekanizmaları tanımlamak için kullandığı " görünmez el " metaforu, çağdaş ekonomi düşüncesinde merkezi bir yer tutmaya devam etmektedir.

19. yüzyılda, David Ricardo da dahil olmak üzere Smith'ten ilham alan iktisatçılar, ekonomik akıl yürütmeyi matematiksel bir dille formüle ederek, bugün bildiğimiz iktisat biliminin temellerini attılar. Smith'in arz ve talep kurallarına ilişkin yenilikçi tartışması, genel denge iktisat modelini önceden haber verdi . Ekonomik büyüme teorisi ayrıca, John Maynard Keynes gibi daha sonraki iktisatçılara gayri safi yurtiçi hasıla kavramını geliştirmeleri için ilham verdi.

2. Onun sadık bir hayran kitlesi var.

Smith, Milletlerin Zenginliği adlı eserini yayınlamadan önce bile, yaşamı boyunca zaten ünlüydü. 1753 ile 1763 yılları arasında Glasgow Üniversitesi'nde ahlak felsefesi profesörü olarak görev yapması, Rusya kadar uzak yerlerden öğrencileri kendine çekmişti.

Ancak 20. yüzyılda, serbest piyasa savunucuları için bir nevi kahraman haline geldi. 1970'lerde kurulan ve ekonomik liberalizmi savunmaya adanmış etkili bir düşünce kuruluşu olan Adam Smith Enstitüsü onun adını taşıyor. Ve başbakanlık döneminde Margaret Thatcher'ın çantasında Milletlerin Zenginliği adlı eserinin bir kopyasını taşıdığı söyleniyor.

Smith, eserlerinin tamamını okumamış kişiler tarafından bile yaygın olarak bireyciliğin ve neoliberalizmin peygamberi olarak kutlanmaktadır. İnsanlar onu, endüstriyel kapitalizmin yükselişini öngören ve devlet müdahalesi fikrine karşı kesin argümanlar sunan kişi olarak görüyorlar. Ancak bu, yazılarının bir karikatürüdür.

Milletlerin Zenginliği, bireyciliğin bir kutlaması değildi. Smith, dizginsiz kapitalizmin tehlikelerinin ve dezavantajlarının fazlasıyla farkındaydı. Aslında, ekonomik eşitsizlikleri kontrol altında tutmak için devlet müdahalesinin gerekli olduğunu savundu . Ayrıca tekellerin dağıtılmasını, yollar ve köprüler gibi kamu hizmetlerinin sağlanmasını ve orta sınıfların eğitilmesini savundu.

Glasgow'un en eski sokaklarından biri olan Trongate, 18. yüzyılın sonlarında. De Luan/Alamy

3. İngiliz banknotunda yer alan ilk İskoç'tu.

Smith, 2007 ile 2020 yılları arasında İngiliz 20 sterlinlik banknotlarında yer aldı . Gururlu bir İskoç'tu, Kirkaldy doğumluydu ve yetişme yıllarını Glasgow'da geçirdi.

İskoçya'nın 1707'de İngiltere ile birleşmesinin ardından Glasgow, zengin bir tüccar şehri olarak yerini sağlamlaştırmaya başladı. Şehir, Britanya'nın büyüyen ticaret imparatorluğuna erişimden faydalanıyordu ve 1740'lara gelindiğinde Kuzey Amerika ve Karayipler ile gelişen bir ticaret ağının merkezi haline gelmişti.

Glasgow Üniversitesi'nde Smith, varlıklı şeker ve tütün tüccarlarının ve köle emeğiyle çalışan plantasyon sahiplerinin oğullarına ders verdi. Bu kişiler yerel siyasete hakimdiler, paralarını gemi taşımacılığına ve yeni sanayi gelişimine yatırdılar ve Glasgow'u görkemli bir taş şehir olarak yeniden inşa ediyorlardı.

4. O, çok yönlü bir bilgindi.

Smith, Glasgow'daki derslerinde, 18. yüzyıl İskoçya'sında ahlak, siyaset, din, ekonomi, hukuk ve tarih gibi çeşitli konuları kapsayan geniş bir beşeri bilimler alanı olan ahlak felsefesi üzerine dersler verdi.

Üniversitede verdiği bu derslerin bazılarını yeniden düzenleyerek başarılı bir kitap olan Ahlaki Duygular Kuramı'nı kaleme aldı. 1759'da yayınlanan bu kitap, onu Avrupa genelinde tanınan bir isim haline getirdi.

Günümüzde bu kitap çoğunlukla tarihçiler tarafından hatırlanıyor . Ancak Smith, en büyük başarısının genç İskoçlara iyi ve etik bir yaşam sürmeyi öğretmek olduğuna inanıyordu. Hayatının sonlarına doğru, Glasgow Üniversitesi rektörüne yazdığı bir mektupta, ahlak felsefesi profesörü olarak geçirdiği 13 yılın hayatının "en mutlu ve en onurlu dönemi" olduğunu belirtmişti.

5. Mirası tartışmalı.

Smith'in ekonomik teorileri, uzun bir süre boyunca serbest piyasa iktisatçılarına ilham kaynağı olmuş, ancak aynı zamanda Marx'ın kapitalizm eleştirisini de etkilemiştir. Marx, Smith'in erken sanayi dönemi Britanya'sında ortaya çıkan yeni üretim biçimlerini analiz etme girişimlerine ve zenginliğin emekle ilişkili olduğu yönündeki yenilikçi teorisine hayranlık duymuştur.

Bugün bile Smith'in mirası hem neoliberaller (serbest ticareti savunmasını vurgulayanlar) hem de solcular (kapitalist ekonomilerin tuzaklarına ilişkin görüşlerini vurgulayanlar) tarafından sahipleniliyor. Ancak Smith, onu sağcı veya solcu olarak sınıflandırma girişimlerinden şaşkına dönerdi. O sadece yaşadığı değişen dünyayı inceliyordu: giderek sömürgeciliğe ve küresel ticarete bulaşan erken bir sanayi toplumu. Smith'in mirasını ekonomistlerden geri alma ve onu Avrupa'nın yükselen modernliğinin zeki bir gözlemcisi olarak kutlama zamanı geldi .